

Stjepan Klujic: "Els croats acabaran considerant Tudjman el seu pitjor enemic"

Per què es va apuntar al HDZ?

—Jo he estat sempre afí a Croàcia. Sóc croat. Durant l'anterior règim, abans de les eleccions de 1991, al Govern de Bòsnia-Hercegovina hi havia 24 ministres. 2 croats, 6 musulmans i tota la resta eren serbis. Definitivament, necessitàvem canvis democràtics. I la gent estava convençuda que aquest era el camí. Hi havia molts immigrants que volien tornar per invertir-hi diners. Això era molt important per als croats, ja que podien fer un paper en totes les inversions que necessités aquest país. Però Belgrad no volia cap mena de canvi. Tenien la millor carta, l'Exèrcit Federal Iugoslau, un dels exèrcits regulars més potents d'Europa. Aquest va ser el motiu que el SDS (el partit serbi de Bòsnia) acceptés la idea de coalitzar-se amb el nou govern democràtic de Bòsnia-Hercegovina; perquè els facilitava destruir, des de dintre, els seus teòrics coalitzats. En canvi, els croats creien en Bòsnia, en un sol estat unitari. Jo vaig crear el perfil d'aquesta política probosniana, no pas Tudjman. Tudjman volia la partició de Bòsnia.

—Coneixia personalment l'opinió de Tudjman sobre la partició?

—Pertanyem al mateix partit que fou creat a Croàcia, i estava implantat a tota l'antiga Iugoslàvia, el HDZ. Tudjman m'adorava. Al moviment nacional croat, hi havia molts hercegovians. Eren com Sardeña o Sicília per a Itàlia. Tudjman era el president del partit i jo de la secció de Bòsnia. Més tard, quan Bòsnia i Croàcia van esdevenir estats separats, realment vam polemitzar molt.

—Els hercegovians es van mostrar més lleials a Tudjman que a Klujic?

—Tudjman no respecta la gent que opina al marge d'ell. Havia estat general.

—El més jove.

—No coneix Bòsnia i no coneix la mentalitat del bosnians. El HDZ de Bòsnia era un partit democràtic, que es preocupava de tots els croats, no tan sols d'Hercegovina sinó de qualsevol part de Bòsnia. En aquells moments, la solució a la crisi de Iugoslàvia passava per donar l'autonomia als serbis de Croàcia però, en aquest cas, s'havia de donar autonomia als croats i hongaresos de Voivodina, als albanesos del Kosovë i a molts més. Evidentment Milosevic no voldria acceptar-ho i va començar la guerra contra Croàcia i Bòsnia. Si aquells dies hagués xerrat amb Milosevic, hauria vist que hi tenia molt a guanyar di-

vidint els seus dos enemics. L'única manera d'aconseguir una amnistia sobre la consciència sèrbia era crear un conflicte entre croats i musulmans. Li va ser fàcil: Tudjman ha estat sempre contra la idea de Bòsnia-Hercegovina. No entenia Croàcia sense Bòsnia; per tant, es va envoltar de la gent que lligava amb aquesta idea. Jo no hi lligava. Mentrestant, em reelegien president dels HDZ. Després li explicaré com s'ho va fer Mate Boban per prendre'm el poder. Abans de res; la població croata d'Hercegovina no és més que el 20% del total de la població croata d'aquest estat. Segon, si Tudjman reconeix qualsevol mena de confederació a Bòsnia també l'hauria d'acceptar a Croàcia. Fins i tot si no tingués raó, només cal mirar a Zagreb: On és Tudjman i on són els honestos? Parlo dels intel·lectuals més importants de Croàcia, dels periodistes silenciats, o de la mateixa església catòlica, tots estan en contra seva. Per desgràcia, Izetbegovic em va vendre.

—Què insinua?

—Miri, jo vaig ser un dels líders bosnians més importants que mai hagi tingut aquest país. Em podia haver venut a un preu molt alt. Però no ho vaig fer. Se suposava que jo substituiria Izetbegovic a la presidència de Bòsnia-Hercegovina el 20 de desembre de 1992 que, per cert, és el dia de meu aniversari. Se suposava que seria president. Excepte que hi va haver un acord entre Tudjman i Izetbegovic. Izetbegovic no es podia prendre aquest relleu amb normalitat. Es va reunir amb Tudjman i Boban, em va eliminar i, després, Tudjman i Boban van dir-li: Ja pots tornar a Sarajevo, ets el president musulmà de Bòsnia-Hercegovina.

—Això van dir-li?

—Segur (riu).

—Que hi havia d'haver un president musulmà a Bòsnia-Hercegovina?

—I tant. Com que Izetbegovic era musulmà, la imatge de la república s'associava als musulmans. Si jo accedeixo a la presidència, ningú hauria pogut dir que jo era un president musulmà. Hauria estat un símbol de democràcia, sense rèmores de comunisme. Estenent el mandat, Izetbegovic se saltava la Constitució i tot el que significava.

—Izetbegovic podia haver acceptat un president croat?

—Havia de fer-ho però va demostrar que no ho volia. Aquest ha estat el seu error polític més imperdonable. M'havia de do-

"L'error dels croats a Hercegovina és que han vol-

nar una cosa que no corresponia al seu històric. Un reconeixement polític i pràctic.

—Izetbegovic s'ha convertit en un espectre polític?

—Per sort, la idea de Bòsnia i Hercegovina és anterior a Izetbegovic. Això no és un estat artificial. Tenim una tradició mil·lenària i sembla cada cop més evident que Izetbegovic ha estat incapaç de conduir una política pro-bòsnia. Fixi's en aquesta guerra: Izetbegovic no té força, està cansat i és responsable, culpable, d'haver-se quedat sol. Havent destruït la legítima representació dels croats a la presidència, ha destruït el mateix sentit de la presidència: Ell va introduir Mate Boban i els seus a Sarajevo quan Boban no significava res dins el HDZ. Era només un dels 44 diputats croats del Parlament de Bòsnia-Hercegovina i mai no hi havia fet una sola intervenció. Tan aviat com vaig refusar la divisió de Bòsnia, el lobby hercegoví de Zagreb va donar tot el poder a Boban i Izetbegovic va ratificar-ho. Va ser la pitjor bestiesa!

—No era possible que aquest lobby de Zagreb obligués Klujic a acceptar la partició?

—Els són amateurs, per començar. Es

gut dominar els musulmans quan són com ells.”

FRANCESC PARES

miren la guerra des de fora els murs. La perspectiva d'un acostament als serbis els fa oblidar els sofriments de la població croata en aquestes dues guerres. No podien entendre que nosaltres, els croats de Bòsnia-Hercegovina, ens refermem a la nostra manera: som només el 18% del total de la població, però som més representatius que la majoria: Tenim 166 professors universitaris a Sarajevo, tenim la majoria de la gent instruïda i posseïm el 70% de les empreses privades. A partir d'una Bòsnia democràtica i alliberada, no dominaríem la resta dels bosnians, hi comptaríem més que ningú. Quin és l'error dels croats a Hercegovina? Han volgut dominar els musulmans quan són com ells. A Mostar, per exemple, volen una universitat croata, quan inclús a Zagreb no hi ha cap universitat que s'anomeni així. Però parlen d'universitat croata perquè, d'aquesta manera, no hi puguin estudiar els musulmans. En lloc d'unificar els croats i els musulmans de Bòsnia, se'ls vol dividir. A mi, m'han votat croats, serbis i musulmans.

—Llavors per què s'ha quedat al marge de la política?

—A hores d'ara, penso que la política dels partits ètnics nacionals no té cap repu-

tació. Abans de res, cal parar la guerra, curar les ferides... Tinc en ment la creació d'un partit republicà que podria encarar aquesta difícil situació. Sou els primers a saber-ho.

—Per què no n'ha parlat fins ara?

—Jo sí que tinc una reputació. No he fet res dolent a ningú. No m'he venut. Tothom m'ha ofert arranjaments, a Zagreb o a Split, perquè deixés tot això. Si ara destaco amb aquest partit, seria per establir un compromís amb Alija Izetbegovic i les seves autoritats. No tindrè en compte el fet que van excomunicar-me d'una manera incorrecta, fins i tot no tindrè en compte que em van prendre el carnet de la seguretat social, no tindrè en compte res perquè no vull que les coses empitjorin encara més. Sóc lleial a Bòsnia-Hercegovina perquè Izetbegovic i els seus també són lleials. Tudjman, Milosevic o Boban no ho són.

—Té sentit un partit republicà que ocupa menys del 30% de la república?

—Perdoni, no parlem de territori ocupat, parlem de territori alliberat perquè fins a la independència, el cent per cent del territori estava ocupat per l'exèrcit iugoslau. Jo crec, a més, que ni Milosevic ni Tudjman pensen seriosament en aquests territoris.

Són uns territoris passatgers. Les úniques regions intel·lectualment aptes i actives per refer aquest país estan sota control del Govern bosnià. I tots els meus suports provenen exactament d'aquests llocs: Tuzla, Zenica, Mostar.

—I com vol construir un país que té la capital assetjada?

—Exactament per això, no constitueixo aquest nou partit. Haurem d'establir-lo primer a Tuzla, que és el territori alliberat més gran de què disposem en aquest moment. És necessari el final de la guerra i el restabliment de les comunicacions. Tots els que em fan costat tenen la confiança i l'estimació de la gent. En canvi, ni Milosevic ni Tudjman estan preparats per donar suport als territoris de Bòsnia-Hercegovina que els són lleials. Els territoris croats d'Hercegovina, Metkovic, Grude, Libutski, van al final de les prioritats del Govern croat. A la vegada, Milosevic no es preocupa per Trepinja, o altres pobles de majoria sèrbia, allò que li interessa és continuar la guerra pertorbant els territoris musulmans i croats per mantenir així les regnes del règim serbi. Estigui segur que, quan s'acabi la guerra a Bòsnia-Hercegovina, hi haurà un acord entre Milosevic i Tudjman. Quan va ascendir al poder, Tudjman es va reunir per primer cop amb Milosevic, a Karadjojevo, la primavera de 1991, i cal fer esment a la història d'aquesta localitat: És el poble on Tito, el 1971, va prendre la decisió de castigar el moviment nacionalista croat. Recorda què va passar llavors?

—La primavera de Zagreb.

—Pocs anys després de la primavera de Praga. Intel·lectuals i polítics van ser empresonats o van perdre les feines. Jo vaig perdre la feina, vaig estar a l'atur durant onze mesos i em considero, com molts, una víctima de Karadjojevo. Jo vaig dir-li a Tudjman: President, no podeu anar a Karadjojevo. Seria encara millor si anessiu a Belgrad, mai a Karadjojevo! Però Tudjman no té talent polític. És un militar; li agraden els uniformes, les bones sabates...

—Sembla que el conegui molt bé.

—El conec molt bé. Tinc un evident avantatge sobre ell. Tudjman em va cridar, jo no. Quan es va crear el HDZ a Sarajevo, el portava un estúpid anomenat Perinovic que simbolitzava la mateixa idea que ara simbolitza Boban. Així que va venir una delegació de Zagreb dient que Perinovic podria fer de president i jo de secretari general, els vaig dir que de cap manera amb Perinovic. Llavors van dir-me que tenien una extensa informació sobre mi, els vaig preguntar si era correcta i van insistir que acceptés Perinovic, que, segons ells, repre-

El país de Klujic encara s'ha de fer

Secretària? No en tinc pas” Stjepan Klujic ens rep a la sala de reunions d'un presumpte Comitè Olímpic de Bòsnia i Hercegovina. Un terra polsegós i uns finestrals de plàstic. Quatre col·laboradors per a un càrrec només aparent: Aquesta és la trinxera personal de Klujic. Tot el que li resta: Arraconat pel seu tèoric amic Izetbegovic, i pel seu reconegut enemic, Tudjman, aquest ciutadà de Sarajevo arenga, enfurismat, contra aquells que han enfonsat l'ideal: Bòsnia-Hercegovina. Ell és d'aquí. Hi va nèixer el 1931. Ha escrit de política a l'Oslobodjenje fins que els polítics comunistes el van canviar a esports. Després s'hi va embolicar sol. Al novembre de 1991, es convertia en l'únic polític bosnià que superava, al seu districte, el percentatge de vot ètnic previst. Diputat i futur-frustrat president de la república, Klujic espera

Stjepan Klujic.

F. PARES

l'ensulsiada d'Izetbegovic perquè *el seu* Sarajevo –musulmans, serbis i croats que no volen un *ministat confessional*– el reclami al capdavant d'un país derrotat. Tè por de no ser-hi a temps.

sentava els interessos dels croats de Bòsnia-Hercegovina. No ens vam posar d'acord i els vaig dir que, tard o d'hora, em vindrien a buscar. Al cap de pocs dies, vaig anar a Alemanya en viatge privat i, a l'aeroport de Zagreb, dos escortes em van prendre, em van posar dins d'una *limousine* negra i em van portar a reunir-me amb Tudjman. Com us havia dit, ell em va cridar. Estava enamorat de mi. Em va portar a sopar a casa seva... Tenia una educació comunista. Només calia mirar els llibres. En fi, ell tenia els seus problemes i em deia que no volia interferir en la meua política. Volia algú per a les eleccions. I les vam guanyar els croats; en la nova divisió del poder, teníem un lloc a cada ministeri. Des dels temps de l'antic regne croat d'Hercegovina, mai no havíem tingut tant de poder. Sabíem que havíem de reforçar l'actual Bòsnia, però Tudjman va ordenar als croats d'abandonar el Parlament gràcies, ho remarco, a l'error d'Izetbegovic. Vendre'm quan jo hauria reemplaçat tots aquells que es van escapar a Zagreb amb croats fidels a Bòsnia. I encara ho faré. Ho podreu comprovar d'aquí a molt poc temps tot i que no estic segur que pugui sobreviure.

re. Tingueu clar que una majoria de croats acabarà considerant Tudjman com el seu pitjor enemic. No ha volgut entendre les regles de la política i la lògica interna de Bòsnia-Hercegovina. Quin és l'avantatge de l'estat de Bòsnia-Hercegovina? Que és un estat que gravita en la direcció del riu Neretva i Bosna; les ciutats de Banja Luka, Tuzla, Sarajevo i Mostar. Té unes condicions naturals perfectes, homogènies. Fins i tot Knin no gravita cap a Zagreb, depèn de Banja Luka. La pitjor traïció que s'ha fet als croats és parlar amb Belgrad. Sóc la persona més infeliç d'aquesta guerra perquè Tudjman i Boban han destruït tot allò que jo havia creat: L'amistat entre musulmans i croats. En aquesta guerra, els musulmans no són més diabòlics que els croats però les traïcions passen per damunt de la bona voluntat dels líders locals.

—Com reacciona davant la batalla de Mostar?

—Es tan nefast. El meu bagatge personal prové de Mostar. Tota l'actual direcció i els principals responsables del HDZ, que han provocat la batalla de Mostar, tots ells, són contraris a la meua ideologia. L'últim alcalde que ells van col·locar a Mostar era

No hi ha mesquites al poble de Boban

Grude, un poble ínfim d'Hercegovina, té un sol líder: Mate Boban, devot catòlic d'una comarca sense ulemes ni musulmans. Ell resa a l'església o, si s'escau, peregrina al santuari marià de Mejugorje on el 1981, entre quatre matolls, uns nens van veure la verge. Era el senyal –inqüestionable– del final del comunisme.

Boban ha convertit Grude en el quarter general del ministat croata: El HDZ (Comunitat Democràtica Croata), o el partit, el HVO (el Consell de Defensa Croat), o les milícies, i la republica de Herzeg-Bosna, o el nom que ha donat als seus plans de partició –i neteja– ètnica que el líder del clan dels hercegovians ha tingut sempre al cap. La seva tossuda aposta ha tingut efectes immediats. Al desembre, pactava amb Izetbegovic; es desfeien de Klujic i col·locaven un amic de Gru-

Mate Boban.

ARXIU

de, Mile Akmacic, com a primer ministre: Ara, cap membre del HDZ s'acosta a Sarajevo, les ordres vénen de Zagreb i Karadzic és l'interlocutor. A Mostar, si guanya, no hi quedaran mesquites.

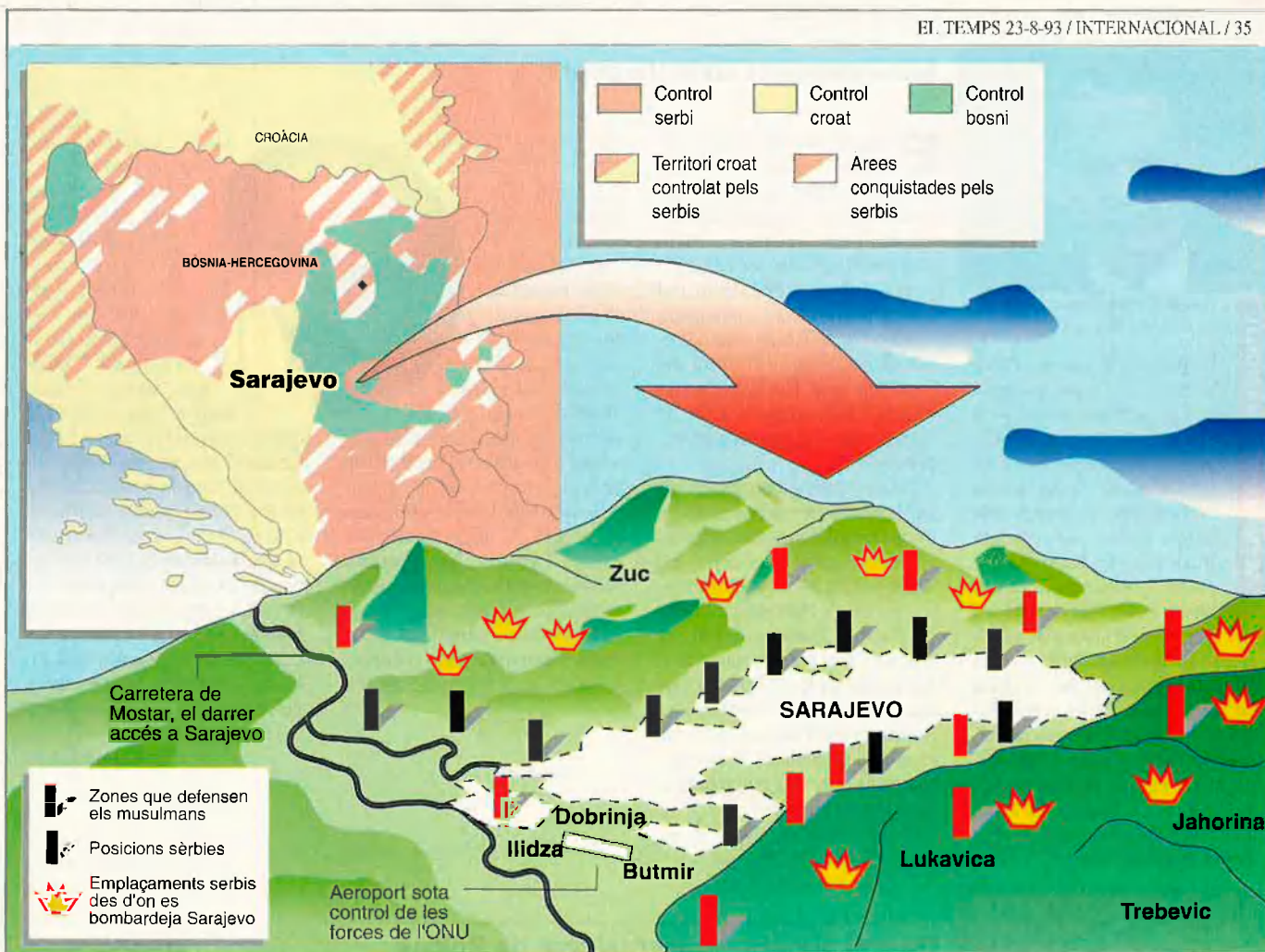
un conegut jugador de futbol i no tenia més que un certificat d'estudis primaris. De fet, ni havia acabat l'escola. La secundària hauria estat excessiva per ell. Doncs aquest senyor era el màxim responsable del HDZ a Mostar. Són de la mena de gent que fan perdre una guerra. Ara, en tres mesos o en deu anys.

—A qui representa l'exèrcit bosnià que combat a Mostar contra els croats?

—Jo no sé què passa a Mostar, sé el que passa a Sarajevo. A Sarajevo, la majoria dels soldats de l'*Armija* són musulmans però hi ha efectius croats i serbis. Realment hauria de ser l'exèrcit de Bòsnia-Hercegovina però, fins ara, les forces croates no s'han volgut situar sota un sol comandament. Boban pressionava tots els comandants locals perquè no acatessin l'autoritat de l'*Armija*. Stjepan Suvar, un militar croat, va ser empresonat per negar-se a complir les indicacions de Boban. És un altre error polític. Cada cop que hi ha hagut un èxit militar a Bòsnia, han anat junts musulmans i croats. Junts amb serbis lleials.

—A qui és fidel el HVO de Sarajevo?

—A l'exèrcit de Bòsnia-Hercegovina. Insisteixo en aquest punt. Quan van sorgir

els primers enfrontaments entre musulmans i croats a Pozor, vaig córrer a veure el president Izetbegovic, el ministre d'Afers Estrangers Zelajic i el cap de les forces armades, Halilovic, per informar-los que, malgrat aquests incidents, els soldats croats de Sarajevo eren lleials. I així ha estat. Si aneu als cementiris de la ciutat, veureu que el percentatge de tombes catòliques d'aquests últims mesos és molt superior al que pertocaria segons els censos. Després de parlar amb la presidència, vaig anar al HVO per dir-los que es mantinguessin fidels al Govern constitucional de Bòsnia-Hercegovina: "Ja que Boban no us ha enviat cap de les poques armes i reserves que teniu, no us deixeu utilitzar com a instruments contra l'única autoritat legal". Des d'aquell principi, us he de dir que regna l'harmonia entre el HVO i l'Armija a Sarajevo.

—Com es pot parlar d'un estat sobirà quan el Govern és incapaç d'eradicar alguns grups d'incontrolats de la capital, com els del comandant Caco?

—Al principi de la guerra, hi havia encara molts més grups o faccions d'incontrolats. El grup de Yuka, per exemple, es va

fer fort mentre atacaven la ciutat pertot arreu i era impossible controlar qui defensava la ciutat. Ara bé, estaven disposats a obeir. Molts d'ells tenien inclinacions patriòtiques, però d'altres just al contrari. El Govern havia d'actuar però no ho ha fet. Jo m'he dedicat a la pedagogia durant molts anys. Així que considero molt important l'exemple concret: No pots fer marxar de la ciutat la pròpia família i després demanar a tothom de lluitar contra els *cepnics*. La família s'ha de quedar. La meua mare va morir durant la guerra, però la meua dona continua aquí fent de mestra.

—Es refereix a Izetbegovic.

—Certament.

—Però el president no és un hostatge d'aquests llunàtics que teòricament li protegeixen la ciutat?

—Potser, però no té cap lògica. Ningú no sap ben bé què passa a les muntanyes. Jo sóc partidari de resistir a les trinxeres però no d'aquesta manera. He anat al front i he parlat amb els soldats. Sé que Sarajevo ha estat defensada per gent decent. Tot plegat, és molt més simple. El temps ha arraconat Izetbegovic.

—En canvi, Izetbegovic és l'últim a defensar la integritat de Bòsnia-Hercegovina.

—És per això que continua sent el meu president. Però té encara a dintre seu la ferida de 13 anys de presó. Ha pres les decisions més absurdes i s'ha envoltat d'homes que l'han traït o l'han manipulat. I tots hi hem sortit perdent. Almenys jo no he pres cap decisió incorrecta.

—Per tant, torna a la política.

—Sempre que no em matin abans.

—Senyor Klujic, moltes gràcies.

—De res. Si torneu per aquí, porteu-me picadura de tabac. Se'm van acabant les provisions per la pipa.

—I de menjar, com va?

—Ara m'alimenta la Merhamet, l'organització humanitària dels musulmans de Bòsnia. Ja veu quina ironia.

Somriu, encaixa i se'n va. Arriba tard a una cita amb l'ambaixador francès. Stjepan Klujic és el president del Comitè Olímpic de Bòsnia-Hercegovina. Se'n recorda tot marxant:

—Quan torni, parlarem d'esports.

Oriol Malló